

Bijlage staatsexamen VWO

2025

tijdvak 1
woensdag 14 mei
09.00 – 10.00 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

Bronnenboekje

Tekst 1 Bij gebrek aan bewijs vrijgesproken van oplichting

De 23-jarige S.S. uit Ridderkerk, die werd verdacht van oplichting en witwassen, had vandaag in de rechtbank in Middelburg weinig
5 zin om uitgebreid in te gaan op vragen van de rechter. “Want ik heb hier niets mee te maken.” Dat geloofde de rechter niet, maar voldoende bewijs voor een
10 veroordeling was er ook niet. De verdachte werd daarom vrijgesproken, waar een andere (Zeeuwse) verdachte in dezelfde zaken vorig jaar al een werkstraf
15 opgelegd had gekregen.

De zaak

Het draaide om twee feiten, waarbij mensen op slinkse wijze
20 grote geldbedragen afhandig werden gemaakt. In eerste instantie gebeurde dat volgens de, zoals de officier van justitie het omschreef, ‘vriend in nood-fraude’, onder meer bij een
25 inwoner van Zierikzee.

Het is inmiddels een bekend fenomeen. Iemand krijgt een
30 bericht binnen dat een bekende of familielid in de problemen zit, gevolgd door de vraag: ‘Kun je alsjeblieft geld overmaken?’ Twee bedragen - respectievelijk
35 bijna 2500 en ruim 3300 euro - werden in de eerste dagen van juni 2020 door twee benadeelden overgemaakt op de rekening van de Zeeuwse verdachte. Het geld

40 werd vervolgens gepind in Ridderkerk, met de bankpas en pincode van de Zeeuw. Die laatste had al verklaard dat het geld was opgenomen door de
45 23-jarige man uit Ridderkerk. De twee kenden elkaar een beetje, ze zagen elkaar af en toe in Zierikzee bij wederzijdse vrienden, verklaarde de
50 Ridderkerker woensdag. Maar ze hadden niks samen uitgespookt? “Nee, er klopt helemaal niets van.” Samen zouden ze echter wel drie keer 249,99 euro bij
55 mensen hebben losgeweekt. Dat ontkende hij, ook al waren de transacties en inloggegevens te linken aan zijn iPhone. “Ik leen mijn telefoon wel eens uit”,
60 verklaarde hij. “In die periode toen bijna twee weken. Dus dat moet iemand anders gedaan hebben.” Volgens de officier van justitie was er voldoende bewijs
65 om de verdachte een werkstraf van 120 uur op te leggen. Na X van Renée Boonstra, de advocate van de verdachte, trokken de rechter en griffier zich
70 even terug voor overleg. Daarna maakte de rechter duidelijk dat verdachte werd vrijgesproken. “Ik geloof dat u er zeker iets mee te maken heeft”, zei ze tegen de
75 Ridderkerker. “Maar ik moet u vrijspreken, want er is te weinig bewijs waar ik u echt op vast kan pinnen.”

Tekst 2 Uitspraak over zaak Oekraïne - Rusland

- Het ...**N**... doet vandaag uitspraak in de zaak die Oekraïne heeft aangespannen tegen Rusland over de rechtvaardiging van Rusland om het buurland binnen te vallen. Oekraïne wil dat de rechters vaststellen dat Moskou geen wettelijke basis had voor de invasie. Het ...**N**... is het hoogste juridische orgaan van de Verenigde Naties. De rechters buigen zich in deze zaak alleen over de aanloop naar de Russische invasie, niet over de invasie en de oorlog zelf. De aanklager van het ...**O**..., ook in Den Haag, onderzoekt wel of tijdens de invasie oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid zijn gepleegd.

Tekst 3 Voer een regionaal kiesstelsel in

- Hoe ziet zo'n kiesstelsel er precies uit?*
Drie jaar geleden kwam een Kamerlid met de naam Pieter Omtzigt met het plan om Nederland op te delen in twaalf tot vijftien kiesdistricten die in totaal 100 à 150 Kamerleden zouden gaan verkiezen. De overige zetels zouden wel via landelijke lijsten verkozen worden, zoals nu het geval is.
Is het haalbaar?
Het kiesstelsel veranderen stuit op minder grondwettelijke blokkades dan veel andere staatsrechtelijke hervormingen. De grondwet schrijft voor dat de Staten-Generaal „het gehele Nederlandse volk” moet vertegenwoordigen, maar legt niet vast hóe. Een simpele wetswijziging via een simpele meerderheid is daarom genoeg om het voornemen realiteit te maken. Alleen: behalve het CDA, BBB en NSC van Pieter Omtzigt stelt geen andere partij zo'n kiesstelsel voor.

Tekst 4 Vakantievluchten via Lelystad Airport

De Tweede Kamer zet definitief een streep door vakantievluchten via Lelystad Airport. Dit vliegveld mag definitief geen commerciële vluchten uitvoeren. Die oproep van de PvdD kreeg dinsdag steun van een meerderheid in de Tweede Kamer. Niet alleen GroenLinks-PvdA steunde het voorstel, ook het CDA en de formerende partijen BBB en NSC.

Met het aannemen van de motie is er voor het eerst een Tweede Kamermeerderheid die zich tegen de opening van Lelystad Airport voor commerciële vluchten keert. Na afloop van de stemmingen reageerde PvdD-Kamerlid Christine Teunissen verheugd.

‘Midden in een natuur- en klimaatcrisis is het openen van een nieuw vliegveld een zeer slecht

plan. Het uitbreiden van Lelystad Airport zou de groei van de luchtvaart mogelijk maken, terwijl de luchtvaart moet krimpen.’

...

In 2020 gingen toenmalig coalitiepartijen D66 en ChristenUnie voor de opening liggen en in ..X.. van het kabinet-Rutte IV besloten de partijen het probleem ‘Lelystad’ voor zich uit te schuiven. Dinsdag schaarden D66 en ChristenUnie zich achter het verbod op vakantievluchten. Ook de SP en Volt steunen de motie. De afgelopen tijd toonde alleen de VVD zich een uitgesproken voorstander van de opening van de Schiphol-dependance. Bij de stemming keerden de liberalen, maar ook de PVV, zich tegen de sluiting van Lelystad Airport.

Tekst 5 Werknemer of zzp'er? Europa, geef duidelijkheid

Na wat leek op twee jaar
tevergeefs onderhandelen,
herrees in maart 2024 plots de
Europese richtlijn voor
5 platformwerkers. De lidstaten
kwamen tot een akkoord over
mensen die voor 'platforms' als
Uber en Deliveroo werken.
Commissievoorzitter Ursula von
10 der Leyen spreekt van een „win-
win” voor platforms en de werkers.
Demissionair minister Karien van
Gennip (Sociale Zaken en
Werkgelegenheid, CDA) noemt
15 het „een belangrijke mijlpaal” en
Europarlementariër Kim van
Sparrentak (GroenLinks) ziet een
„enorme overwinning”. Dit akkoord
draagt inderdaad bij aan het
20 succes van de sociale pijler van
de Europese Unie.
(...)
Het probleem van de
platformwerker moge inmiddels
25 bekend zijn. Platforms huren
werkers in als zelfstandigen
zonder personeel (zzp'ers),

waardoor ze geen recht hebben
op sociale voorzieningen als
30 pensioenopbouw en
vakantiedagen.
(...)
Doordat elke nationale rechter in
rechtszaken een eigen aanpak
35 kiest, is er onduidelijkheid
ontstaan en ontbreekt het aan de
gewenste bescherming. De
Europese Commissie wil deze
onduidelijkheid aanpakken en
40 presenteerde daarom in 2021 een
wetsvoorstel om de regels voor de
platformeconomie in de
verschillende lidstaten gelijk te
trekken.
45 (...)
Het doel was helder: alle lidstaten
zijn verplicht om dezelfde criteria
toe te passen bij de beoordeling
van werknemersverhoudingen. Dit
50 betekent dat er geen ruimte is
voor verschillende nationale
benaderingen, met als resultaat
een uniforme Europese
bescherming.

Tekst 6 Over arbeidsmigranten; enkele citaten uit een interview met PvdA-Kamerlid Mariëtte Patijn

- “Het aantal arbeidsmigranten in Nederland moet naar beneden. Een belangrijk instrument om te sturen op arbeidsmigratie is niet grenzen sluiten, maar sturen op het soort bedrijvigheid dat we in Nederland willen en de kwaliteit van die arbeid. We moeten de arbeidsmigranten beter beschermen, door ze meer zekerheid te bieden en een hoger inkomen te geven. Bovendien gaat als gevolg hiervan de prijs van arbeid omhoog en zal ook de druk op bedrijven om te investeren in bijvoorbeeld ...**X**... toenemen, waarmee de vraag naar arbeidsmigranten afneemt.”
- “We kunnen niet langer onze ogen sluiten voor wat er met de arbeidsmigranten in Nederland gebeurt. De wantoestanden met arbeidsmigranten zijn duidelijk – hoe ze wonen, hoe ze werken, hoe weinig ze verdienen, hoe ze op straat terechtkomen, hoeveel alcohol- en drugsverslaving er is, hoe problematisch mensen behandeld worden. Dat is waarom ik vind dat 85% van de werkenden weer rechtstreeks in dienst moet zijn, waardoor werkgevers verantwoordelijk zijn voor de mensen die voor hen aan de slag gaan. Doordat we toestaan dat het juridisch werkgeverschap is uitbesteed, is het werkgeverschap voor met name arbeidsmigranten gesplitst tussen uitzendbureau en werkgever. Zo is vaak onduidelijk wie verantwoordelijk is voor wat.”

